

Ne smemo misliti, da je naš lih izpeljan iz nemškega gleich (pač pa je tisti glih napačno posneti po njem, toda po nevednosti), marveč mi smo staro besedo ohranili primitivno, Nemci pa so jo spremenili, ali pa jo rabijo kot „Nachsilbe“, post.: männiglich, königlich in drugi. Veči germanizem je „ravno“, zakaj tu smo posneli po nemškem duhu, in mehanično prenesli besedo, ki pomeni lokalno ravnoto (eben, planus) za tisti „eben“, „just“, „gerade.“

2. Taka je tudi z besedo žlahta; althochd. je povedala beseda slahta to, kar sedanje Geschlecht, Gattung. Oni so jo spremenili v „Geschlecht“, mi jo imamo pa še, kakor je bila. Toraj je dobro rečeno „midva sva si v žlahti“, to je, sva ene rodovine. Tisti soroden pa je nekako neroden, ker je sestavljen. In tako tudi izpeljani prilog žlahtni (nobilis) se skozi in skozi ujema s primitivnim pomenom, kdor namreč več slavni narodov ima, da je že po predtedih znan, in da izvira iz slavne rodovine, ta je žlahten človek. Saj tudi Ciceron pravi: Nobilis etiam sic definitur, ut sit is, qui imagines, majorum habet. Verr. V. 14. Nemci so spremenili besedo in pomen, mi pa imamo oboje.

3. Še imam eno besedo, ki jo ni med ljudmi (kolikor jez vem), in tudi pri pisateljih ne, pa je škoda za njo, stari pisatelji so jo rabili pogosto in dobro. Namreč „zdajci“. Narajma se sèm ter tjà ta beseda, toda vselej v pomenu sedaj, to pa ni prav, ker ste dve različni besedi. Le enkrat sem jo bral prav obrnjeno, če se prav spominjam v Drobtinica 1858, v pesmi o sv. Justinu, stavka ne vem.

Pomen besede zdajci je lih tisti, kakor grški εὐθὺς, εὐθέως, kadar namreč se naznani, da sledi dvoje djanj hitro in neposrednje eno za drugim, tako da je prvo dovršeno in brž drugo nastopi. Grki so rabili svoj εὐθὺς tudi pri partic. aor. tako da je stal pri participiu, veljal pa za glavni glagol cf. τοῖς καλοῖς εὐθὺς ἰθὺντες εἶπον γιγνώμεθα — lepe ugledavši zdajci postanemo jim dobri (dobrohotni), ali kakor hitro zagledamo — precej smo dobri. -- Kakor Grki pri particip. aor. εὐθὺς, tako so rabili naši predniki zdajci pri glag. dovr. brez ozira na preteklost ali sedanjost ondi, kjer so hteli povedati, da je nastopilo drugo djanje, torej ko je dovršeno prvo; rabil ga je Trubar, posebno rad in kaj umetno Japel.

V dokaz tega navedemo izgledov: Inu on praui knim, Hodita sa meno, etc. Inu ona sdaizi sapustita nyu mresche, inu gresta sa nim. Trub. Matth. 4. (Vulg. „at illi continuo relictis retibus secuti sunt cum.“ Japel: sdajzi, Gollm.: koj; οἱ δὲ εὐθέως ἀψέντες ἠκολούθησαν.) — Inu on nyu poklizhe, inu ona sdaici sapustita ta zholn, inu nyn ozheta in gresta sa nim. Trub. ibid. (Vulg. illi autem statim relictis retibus etc. Japel: ona dva pak sta sdaizi mreshe inu ozheta sapustila inu shla. Gollm.: ona pa sta prezej etc.) — Kadar potle nadloga ali preganjanje sa vole bessede vstane, se sdajzi pohujshajo. Japel. Mark. 4. 17. (Vulg. deinde orta tribulatione — confestim scandalizantur; εἶτα γενομένης θλίψεως — εὐθέως σκανδαλίζονται; Gollm.: prezej.) — Inu kadar je on is zholna vun stopil, je sdajzi njemu na pruti prishal, in drugi. Japel. Mark. 5. 2. (Vulg.: et exeunti ei de navi statim occurrit etc. καὶ ἐξελθόντι αὐτῷ — εὐθέως ἀπήνησε.)

Kar imajo stari dobrega, moramo hraniti, da se nam ne pogubi, da pojdemo naprej. Japel ima marsikaj hvalevrednega. Bil je mož velikanski, in njemu v čast in slavo, menim, bili bi novi prestavljavci sv. pisma prav učinili, ko bi bili naredili: Japel editio altera — nova — emendata, ali kaj tacega; zakaj v reči je on dober, le jezik je treba popraviti sedanjim potrebam pri-

merin; tudi je Japel prestavljajal po Vulgati z ozirom na original, in re ipsa je menda malo popravljati.

4. Kako bi v slovenski prestavljali vezi: sowohl — als auch; et — et, quum — tum; τέ — καί? Mi takih vezi nimamo, ker smo vajeni govoriti v kratkih stavkih; rabiti: tako — kakor po nemščini diši; včasi si pomagamo z in, in pa, ali kako drugače (der alte sowohl, wie der junge — mladi in stari, oba sta norca), povsod pa ne shajamo, in vendar je težko tvegati se takih vezi pri prestavljanji dolgih period grških in latinskih. Luka! što veliš? P. Ladislav.

Poduki raznega obsežka.

Korist tesno- ali hitropisov (stenografičnih zapiskov).

Iz Gorice. Tesnopis, hitropis ali brzopis je ona važna umetnost, ki te uči, kako z zbežnimi in zvezivnimi znamkami besede govoritelja pisaje lahko natanko slediš in sicer tako hitro in čisto zaznamovaš, da tvoje pisanje vsaki v tej umetnosti podučen vsaki čas lahko in zanesljivo prebere.

O koristi te lepe umetnosti bi se dalo veliko govoriti. Pa naj le to omenim:

1. Hitropis pamet vedno bolj in bolj bistri, ker tesnopisec prejšni stavek še piše, in že tudi na sledečega paziti mora. Tesnopisec se tako deleč priuči, da ga pri prebiranju pisanega prve besede na celi stavek spominjajo.

2. Večkrat se primeri, da imamo ali premalo časa ali premalo papirja, kadar si hočemo kaj zapisati. Tesnopis nam oboje prihrani.

3. Koristno je vsakemu človeku, da si piše dnevnik. In pri tem nam brzopis k veliki pomoči stoji.

4. Iz popotovanja dobivamo še le takrat največo hasen, kadar si vse zapomnimo, kar smo vidili in poskusili. Tudi tu nam hitropis kakor zvest prijatelj na strani stoji.

5. Pesnikom in družim pisateljem je tesnopis posebno koristen, da zamorejo hitremu teku svojih misel tudi s peresom slediti.

6. Pripetí se večkrat, da se mora ta ali oni govoritelj hitroma k govorjenju pripraviti. V tej zadregi mu je tesnopis dobro došel.

7. Tudi učenec v šoli ali vojak v taboru se ne bo lahko tej lepi in važni umetnosti odrekal.

8. Mi je li treba še omeniti uradnikov, trgovcov, uradnikov in veliko družih oseb, katerim je hitropis večkrat bolj potreben, kakor vsakdanji kruh? To je gotovo, da zbori brez tesnopisa biti ne morejo. — Kaj bom še dalje govoril? pogledjmo, kako se v tem obziru drugi narodi obnašajo in vedejo. A. M...vič.

Lepoznansko polje.

Slava in ljubezen.

Novela.

(Dalje.)

Bilo je to jesenski čas leta 1809. Važno res leto! Kdo se ga ne spominja!

Ravno tisti čas zapovedal je silni Napoleon s cesarskim svojim dekretom od dné 14. vinotoka, da se imajo odslej okrožje Vilajsko, Kranjsko, Koroško, cela Istrija, Reka, Trst, Primorje hrvaško, Dalmacija z vsimi svojimi otoki, dalje cela civilna in vojaška Hrvatija unekraj Save — da vse te pokrajine imajo se zvati „ilirske pokrajine“. V tem svojem dekretu razodel je tudi Napoleon voljo svojo, da namreč na temelji stare histo-